

DOI 10.31651/2524-2660-2022-2-57-64

ORCID 0000-0002-0264-7196

СИТНИК Тетяна Іванівна

докторка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри гуманітарних дисциплін,
Черкаська медична академія
e-mail: tatyanakiryana@ukr.net

УДК 378.062:005.64(477)(045)

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА ПАРТНЕРСТВА У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Статтю присвячено проблемі запровадження в освітній процес закладів вищої освіти педагогіки співробітництва та партнерства, що зумовлено євроінтеграційними процесами в системі вищої освіти, реформуванням вітчизняної вищої школи, пошуками нових підходів до організації співпраці викладачів і студентів та залученням третіх сторін (інших вищих та середніх загальноосвітніх закладів, науково-

дослідних центрів, державних та приватних організацій).

Уточнено сутність основних базових понять таких, як «педагогічне співробітництво» та «педагогічне партнерство», що є складниками ширшої за змістом категорії – «освітнє партнерство».

Розкрито основні принципи здійснення педагогічного співробітництва та партнерства між учасниками освітнього процесу.

Проаналізовано особливості запровадження педагогіки співробітництва та партнерства на всіх рівнях освітнього процесу в студентських академічних групах, на рівні адміністрації закладу вищої освіти, органів державної та місцевої влади, суспільних й громадських закладів, бізнес-організацій.

Порівняно методик запровадження педагогічного партнерства в зарубіжних країнах з можливостями та перспективами вітчизняної вищої освіти.

Представлено перші результати констатувального етапу педагогічного експерименту, зокрема анкетування студентів магістратури спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» освітньої програми Педагогіка вищої школи Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького.

Окреслено основні напрямки подальшого дослідження наукової проблеми.

Ключові слова: заклад вищої освіти; педагогічне співробітництво; педагогічне партнерство; освітнє партнерство; методи педагогічної співпраці.

Постановка проблеми. Реформування вищої освіти в Україні, євроінтеграційні процеси, що відбуваються нині в освітніх закладах, нові підходи та вимоги до формування високопрофесійних компетентних фахівців вимагають від системи вищої освіти перехід на нові форми і методи співпраці між учасниками освітнього процесу, які б розвинули особистісні якості студентської молоді, їхню ініціативність, конкурентоспроможність, пізнавальну діяльність, критичне мислення, уміння працювати в команді, бути толерантним у ході спілкування в мультикультурному середовищі та встановили рівноправні та партнерські стосунки між викладачем та здобувачем освіти. Виконанню цих завдань підпорядкована педагогіка співробітництва та партнерства як пріоритетний напрямок сучасної науки. Оскільки педагогіка співробітництва і партнерства взможі перетворити суб'єкт-об'єктні відносини, які були характерні для традиційної системи навчання, в нову якість, тобто суб'єкт-суб'єктні стосунки між викладачем та студентом.

Останнім часом у науковій літературі з'явилося низка праць, у яких порушується проблема важливості розробки педагогіки співробітництва і партнерства між суб'єктами освітнього процесу в закладах освіти, особливо це стосується запровадженням концепції Нова українська школа. Так, педагогіка партнерства між педагогами та учнями як провідний принцип НУШ розглядається в статтях М. Тишківця [1] та Т. Федірчик, В. Дідуха [2]. Особистісно-орієнтованому підходу учнів до навчання та технології співпраці присвя-

чено публікацію Л. Гуреевої та Н. Козьміної [3]. Досвід використання соціального партнерства в Австрії та Німеччині представлено в монографії Н. Авшенюк, Н. Креденець [4]. Форми партнерства між університетами та бізнесу розкрито в публікації С. Тарасенко та М. Демченко [5]. Особливості методики використання педагогіки партнерства на заняттях з англійської мови подано у праці О. Вознюк [6]. Використання вітчизняного та зарубіжного досвіду здійснення освітнього партнерства висвітлено в роботі О. Тадеуш [7]. Проте питання запровадження педагогіки співробітництва та партнерства у вітчизняній вищій школі не знайшла достатньою мірою свого відображення у науковій літературі. Це й зумовило вибір теми статті, **метою** якої є уточнити сутність понять «педагогічне співробітництво», «педагогічне партнерство», «освітнє партнерство», розкрити особливості методики їхнього використання на заняттях у ЗВО на сучасному етапі розвитку.

Основними методами дослідження є теоретичний аналіз наукової літератури та нормативно-правової бази, узагальнення й систематизація досвіду використання педагогіки співробітництва та партнерства, анкетування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як свідчить аналіз наукових джерел з проблеми, педагогічне партнерство набуває широкого використання у закладах вітчизняної вищої освіти останнім часом. Науковий дискурс послуговується схожими термінами, пов'язаними з вираженням сутності педагогічної взаємодії всіх учасників освітнього процесу: педагогічне співробітництво, педагогічне партнерство та освітнє партнерство.

М. Тишкович зазначає, що педагогіка співробітництва – це «система методів і прийомів виховання і навчання, яка ґрунтується на принципах гуманізму й творчого підходу до розвитку особистості» [1]. Іншими словами, педагогіка співробітництва проявляється у спільній діяльності (взаємодії) суб'єктів освітнього процесу (викладача-студента, студента-студента), що спрямована на порозуміння, вироблення спільних позицій, прагнень, інтересів з метою особистісного розвитку здобувачів освіти.

Т. Александрович та М. Малинка вважають, що категорія «співробітництво» безпосередньо пов'язане з такими поняттями, як «співчуття», «співпереживання», «співучасть», «співроздуми», «співтворчість».

Л. Гуреева, Н. Козьміна підкреслюють, що виходячи з досвіду американських дослідників, що в процесі педагогічного співробітництва слід дотримуватися таких ос-

новних принципів навчання, як: психологічна сумісність членів групи; розроблені завдання викладачем мають бути орієнтовані на всіх учасників групи; обов'язковість розподілу ролей між студентами з урахуванням їхніх слабких і сильних сторін; оцінка результатів роботи всієї академічної групи [3, с. 19].

Дослідниця О. Тадеуш поняття педагогічного партнерства визначає як «процес суб'єкт-суб'єктних відносин в організації та проведенні спільної ціннісно-орієнтованої діяльності, заснованої на конструктивному діалоговому спілкуванні, що розширює мотивоване розуміння ними освітнього процесу і призводить до якісних змін» [7, с. 62].

Відомо, що поняття «партнерство» походить від англійського слова «partnership» та подається у «Великому словнику англійської мови» як: «юридичні відносини між представниками бізнес-товариства; товариства та особи, які входять до нього; відносини, що, зазвичай, передбачають тісну співпрацю між сторонами, які мають взаємовигідні права та обов'язки; синонімічний ряд поняття партнерство продовжують синоніми – союз, співпраця, конфедерація, об'єднання, взаємодія, обмін, взаємозв'язок, взаємодопомога, симбіоз, інтеграція, злиття» [8].

Між двома розглянутими нами поняттями існує різниця. Якщо педагогічне співробітництво передбачає взаємодію двох учасників освітнього процесу, то педагогічне партнерство – трьох і більше. Педагогіка співробітництва більше пов'язана безпосередньо з процесом навчання, а педагогіка партнерства, крім цього, передбачає й зовнішню комунікацію у всіх соціальних сферах. У зв'язку з цим можна вважати, що педагогічне партнерство є поняттям ширшим, складником якого і є педагогіка співробітництва.

О. Вознюк наголошує на тому, що педагогіка партнерства загалом є результатом напрацювань та розвитку вітчизняної педагогіки співробітництва та вказує на спільні принципи їхнього функціонування: доброзичливість, повага до особистості, індивідуальний підхід до студента, позитивне ставлення, застосування самоаналізу та самооцінки, довіра у стосунках тощо. Крім цього у педагогічному партнерстві використовується принцип соціального партнерства: рівність між партнерами, добровільність прийняття сторонами зобов'язань та обов'язковість виконання взятих на себе домовленостей [6].

Освітнє партнерство, О. Тадеуш, на основі вивчення праць провідних вчених світу трактує в кількох аспектах, як: «яви-

ще соціальне, що характеризується реалізацією об'єктивно наявних зв'язків педагогічних працівників ЗВО та здобувачів освіти із світом та один з одним; явище психологічне – процес взаєморозуміння, співпереживання, співучасті; явище педагогічне – суспільно значущий, цілеспрямований, спеціально-організований процес в результаті якого учасники взаємодії зазнають позитивних перетворень» [7, с. 60]. На думку автора, принципами освітнього партнерства виступають: принцип відкритості та гуманізації; поєднання традицій та інновацій; соціокультуровідповідності; системності, компетентності та науковості; оптимізму та довгостроковості; технологічності та ефективності; варіативності та мобільності; толерантності та погодженості.

У науковій літературі освітнє партнерство розглядається у двох напрямках: інтроверсифікаційному та екстраверсифікаційному. До інтроверсифікаційного напрямку зараховують: педагогічне партнерство; корпоративне партнерство; науково-методичне партнерство. Екстраверсифікаційний напрям складається з наукового партнерства, соціального партнерства; партнерства освіти і бізнесу, соціокультурного партнерства; «неформального партнерства», інформаційного партнерства.

У закладах вищої освіти основним джерелом корпоративного партнерства є адміністрація закладу в особі ректорату. Їхня діяльність спрямована на формування позитивного іміджу закладу та встановлення взаємовигідних зв'язків з іншими організаціями, підприємствами, закладами, установами [9].

Науково-методичне партнерство – це спільне проведення колективами кафедр, інститутів, факультетів комплексних наукових досліджень, розробок та апробації навчально-методичного забезпечення (методичні рекомендації, проекти, тренінги, навчальні програми, посібників) з метою забезпечення якісного освітнього процесу в ЗВО.

До екстраверсифікаційного напрямку зараховують наукове партнерство, до нього відносять наукове-консультування, стажування, обмін досвідом, спільні засідання, проведення конференцій, круглих столів, наукових марафонів тощо.

Соціальне партнерство, на думку Н. Авшенюк та Н. Креденець, становить собою особливий тип взаємодії системи освіти дорослих із суб'єктами та інститутами ринку праці, органами влади на місцевому та державному рівнях, суспільними та громадськими організаціями, що носить взаємовигідний, ефективний характер, забезпечує узгодження та реалізацію інтересів учасників цього процесу [4, с. 56].

С. Тарасенко, М. Демченко партнерство вищої освіти і бізнесу називають специфічним видом співробітництва, що виражається через високий спектр напрямків співпраці, зокрема підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації фахівців на вимогу роботодавців; спільна розробка освітніх програм; забезпечення проходження практики в організаціях; проведення ЗВО досліджень за замовленням бізнесу; пришвидшення комерціалізації наукових розробок; спонсорування бізнесом наукових проєктів; видання серії навчальних матеріалів для співробітників бізнес-організацій; надання консультативних послуг тощо [5, с. 303].

Соціально-культурне партнерство між закладами вищої освіти та соціокультурними закладами (бібліотеками, музеями, творчими центрами, спортивними базами, палацами культури) передбачає: проведення виїзних практичних занять зі студентами до цих закладів з метою залучення здобувачів освіти до процесу культурної, мистецької творчості та дозвілєвої діяльності; впровадження в практичну діяльність закладів інтерактивних програм, розроблених спільно зі студентами та співробітниками установ культури; проведення публічних лекцій, науково-практичних вебінарів, семінарів, майстер-класів з метою професійного розвитку студентів тощо.

Інформаційне партнерство сприяє наданню допомоги закладам вищої освіти у розв'язанні управлінських питань за допомогою ІКТ.

Отже, освітнє партнерство у ЗВО зумовлюється інтеграційними процесами у вищій школі.

У нашому дослідженні докладніше зупинимося на характеристиці особливостей педагогічного партнерства у закладах вищої освіти як важливого складника освітнього партнерства через призму реформування вітчизняної вищої освіти та нових підходів до організації освітнього процесу в сучасних умовах, пов'язаних з євроінтеграцією, новою редакцією Закону України «Про вищу освіту», розробкою стандартів вищої освіти, Стратегією розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки, Рекомендацій щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти тощо. Так, наприклад, в Законі України «Про вищу освіту» (редакція 2022 р.) зазначено, що навчання у ЗВО здійснюється на основі принципу студентоцентризму, який передбачає «побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства між учасниками освітнього процесу» [10]. А також у законі акцентується увага на сприянні державою

міжнародному співробітництву між закладами вищої освіти. У Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки висунуто вимогу про розробку ЗВО власних або спільних онлайн-платформ для поширення знань для здобувачів освіти, пошуку бізнес-партнерів, професійної орієнтації, співпраці з дослідницькими центрами тощо [11]. Завданням вищої освіти, як зазначено у стратегії, стає активне залучення до освітнього процесу представників бізнесу, а також сприяння стажуванню для всіх викладачів та здобувачів освіти, запровадження механізму «публічно-приватного партнерства» у сфері вищої освіти тощо.

На основі педагогічного співробітництва та партнерства побудовано чимало інноваційних педагогічних технологій, зокрема технологія навчання у співробітництві, інтерактивне навчання, діалогічно-дискусійна та ігрова технології, які передбачають кооперацію, тобто об'єднання студентів в пари, трійки, малі творчі групи для виконання спільних завдань. Викладачу відводиться роль консультанта, помічника, рівноправного партнера.

У березні 2021 року МОН України рекомендувало закладам вищої освіти запровадити змішане навчання у зв'язку з карантинними обмеженнями. Змішане навчання повинно проводитись на основі використання онлайн-технологій. Це дає зменшити кількість аудиторних занять та збільшити питому вагу онлайн-взаємодії зі студентами. Змішане навчання передбачає проведення синхронних та асинхронних занять, які в свою чергу поділяються на контактні години та онлайн-діяльність. МОН України рекомендувало викладачам відмовитися від традиційного розподілу лекційних, практичних, семінарських, лабораторних занять, натомість планувати роботу як набір діяльностей [12, с. 33]. Організація діяльності в такий спосіб теж вимагає запровадження педагогіки співробітництва та партнерства. Дотримуючись настанов Міністерства освіти і науки України, викладач має розробити та презентувати студентам короткі промовідео / аудіо, інфографіки, практичні кейси, інтерактивні завдання. Це забезпечить реалізацію ідей педагогічної співпраці викладача зі здобувачами освіти, перетворить їх із об'єктів навчання в суб'єкти, тобто рівноправних партнерів.

Ефективність запровадження педагогіки партнерства залежить від дотримання викладачами певних критеріїв, наприклад, О. Коханова виокремлює серед них такі: професійна готовність викладача до гуманізації освітнього середовища; відкритість, що означає повну відсутність маніпуляцій

усіх сторін; позитивна взаємозалежність суб'єктів партнерства; право на автентичність кожного; індивідуальна та групова відповідальність; високий рівень розвитку навичок соціально-педагогічного спілкування [2, с. 51]. Крім цього до критеріїв ефективності запровадження педагогічного партнерства повинно стати дотримання усіма сторонами академічної доброчесності; орієнтування здобувачів освіти на доцільне використання під час виконання завдань сучасного унаочнення матеріалу; відкритість обміну досвідом партнерів (роботодавців, фахівців-практиків, науковців з інших ЗВО).

Сам термін педагогічне партнерство вимагає з'ясування різних видів партнерства, що причетні до освітнього процесу певного освітнього закладу. У зарубіжному дискурсі виділяють такі типи партнерства університетів: громадські відносини, партнерство з іншими освітніми установами (школи, коледжі, університети, академії, науково-дослідні інститути), партнерство з різними суб'єктами господарювання (державного та приватного сектору) [13]. Ці види партнерства характерні також і для вітчизняної системи вищої освіти. Перші два види партнерства стали уже традиційними для роботи закладів вищої освіти, третій – з'явився порівняно нещодавно, лише за роки незалежності Української держави. Фізичні та юридичні особи, що зацікавлені у співпраці з ЗВО, тобто певною мірою можуть впливати на його діяльність та мати певні інтереси, називають стейкхолдерами, слово походить з англійської мови (stakeholders) і означає зацікавлені сторони. Розрізняють внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів. До перших зараховують викладачів, студентів, керівників структурних підрозділів, адміністрацію; до других – випускників, роботодавців, викладачів інших освітніх закладів, представників державних та місцевих органів влади, громадські організації.

Основними завданнями зовнішніх стейкхолдерів є: координувати діяльність адміністрації, здобувачів вищої освіти, інших зацікавлених сторін; інтендифікувати пріоритетні напрямки впровадження інновацій; сприяти успішному проведенню виробничих практик та ознайомленню з інноваціями; розробляти рекомендації щодо поліпшення організації та проведення виробничої практики; проводити моніторинг та перегляд освітніх програм підготовки майбутніх фахівців; залучатися до оцінювання якості роботи викладачів; пропонувати технології та методи викладання навчальних дисциплін; допомагати у здійсненні академічної мобільності здобувачів

освіти, їх участі в конференціях, науково-виробничих проєктах, сприяти проведенню науково-дослідної роботи тощо.

Як зазначено в концептуальній моделі вищої освіти, одному із розділів Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки у недалекому майбутньому будуть створені віртуальні університети, функціонування яких теж спиратиметься на педагогічне партнерство. Цей напрямок розвитку вищої освіти є одним з перспективних, оскільки в його основу покладено кібернетичний принцип необхідного розмаїття. Такі віртуальні університети зорієнтовані на розширення доступу до вищої освіти різним категоріях населення, залучення до освітнього процесу нетрадиційного контингенту, опанування додаткових навичок, підвищення кваліфікації, поширення кращих навчальних практик. Водночас традиційні заклади вищої освіти активно будуть співпрацювати з приватним бізнесом, для якої створюватимуться стартап-центри, виробничі підрозділи, бізнес-інкубатори. Така колоборація матиме на меті широке залучення здобувачів освіти до розробки та впровадження нових методів, технологій, технік тощо [11]. Однак будуючи стратегію педагогічного партнерства між освітніми закладами та третіми сторонами слід враховувати бар'єри, що можуть виникнути на шляху такої співпраці. Наприклад, О. Тадеуш, виділяє такі бар'єри розвитку педагогічного партнерства:

- пов'язані з новими організаційними формами взаємодії (відсутність досвіду у педагогів будувати партнерські відносини, висока зайнятість іншими видами освітньої діяльності, тривалість адміністративних процедур тощо);
- перешкоди у розподілі ролевих позицій в партнерстві;
- попередній негативний досвід участі викладачів в партнерстві;
- домінування представників бізнес-структур у діалоговій взаємодії, дискусіях, зустрічах;
- розрив між теорією та практикою [7, с. 61].

З метою усунення можливих бар'єрів, що виникають на шляху педагогічного партнерства, слід дотримуватися таких основних принципів організації співпраці: інтеграції освітніх можливостей ЗВО та студентів у створенні соціокультурного простору; здійснення діагностики педагогічного партнерства в усіх напрямках діяльності; пошук компромісних рішень у питаннях спільної взаємодії; толерантність до позиції партнерів; рівноправність сторін у виборі шляхів розв'язання завдань освітнього процесу; добровільність учасників у

визнанні партнерських відносин; взаємної відповідальності.

Протягом 2020–2021 навчальних років за участі студентів магістратури спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» освітньої програми Педагогіка вищої школи Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького було проведено анкетування з метою виявлення рівня розуміння студентами сутності понять педагогічного співробітництва та партнерства, усвідомлення їхньої ролі у забезпеченні ефективності освітнього процесу університету. 42% респондентів розуміють сутність визначених понять та ураховують різницю між поняттями «педагогічна взаємодія на академічних заняттях», «педагогічне співробітництво між викладачем та студентами», «педагогічне партнерство між учасниками освітнього процесу та третіми сторонами». 26% учасників опитування ототожнюють поняття «педагогічне співробітництво» та «педагогічне партнерство». 18% студентів магістратури вважає, що педагогічне партнерство із залученням третіх сторін є неефективним, оскільки відволікає від ґрунтового засвоєння теоретичних знань з фундаментальних дисциплін. 14% респондентів вважають, що проблема педагогічного партнерства є надуманою.

Відповідаючи на запитання анкети «Який вид педагогічної співпраці практикується викладачами університету в освітньому процесі?», студенти відзначили, що загалом викладі вдаються до педагогіки співробітництва (66%). Педагогіка партнерства застосовується лише на окремих видах занять з небагатьох предметів (27%). Лише 7% респондентів зазначили, що педагогіка співробітництва та партнерства відсутня на заняттях.

Студенти, які розуміють сутність поняття педагогічного партнерства, наголосили на тому, що під час навчання у ЗВО спостерігали педагогічну співпрацю між викладачами всіх кафедр та інших освітніх та наукових закладів під час проходження виробничої практики у інших освітніх закладах (52%), проведення міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій (31%), у ході проведення засідань Ради з якості інституту (5%). Деякі зазначили, що таке педагогічне партнерство спостерігалося, коли викладачі долучали до розробки проєктів освітніх програм студентів, випускників та роботодавців (12%).

Під час анкетування нас цікавило відповідь на запитання «До яких методів та технологій загалом вдаються викладачі, коли впроваджують педагогіку співробітництва та партнерства?». Переважна більшість кореспондентів зазначила, що найчастіше викладачі пропонують у рамках

інтерактивної технології роботу в парах, малих творчих групах, дискусію, ділову або рольову гру (58%). Значна частина учасників анкетування вказала, що під час підготовки наукових робіт (курсівих, кваліфікаційних, наукових публікацій) викладачі використовують методи проєктної технології, залучаючи студентів до науково-дослідницької діяльності (28%). І лише 14% учасників анкетування підкреслили, що викладачі використовували майстер-класи, тренінги, вебінари залучаючи фахівців-практиків.

Одним із запитань анкети було «Чи педагогіка співпраці та партнерства є перспективною для подальшого розвитку вищої освіти в Україні і чим це зумовлено?». Відповідаючи на це запитання, ми отримали стовідсоткову відповідь про те, що вона є перспективною. Така позиція респондентів пояснюється тим, що студенти усвідомлюють стрімкий розвиток ІКТ, євроінтеграцією України, новими підходами до здобуття вищої освіти студентською молоддю з використанням онлайн-платформ.

Відповідаючи на завершальне запитання анкети про можливі нові методи й прийоми педагогічного співробітництва чи партнерства, що можна запропонувати для здійснення освітнього процесу на сучасному етапі, студенти назвали лише давно відомі і ті, що використовуються викладачами на заняттях.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Теоретичний аналіз наукової літератури з проблеми дослідження, проведення анкетування студентів магістратури як початок констатувального етапу педагогічного експерименту засвідчило, що педагогіка співробітництва та партнерства є актуальною і перспективною, однак використовується у практичній діяльності викладачами у традиційних формах і потребує подальшої розробки, пошуку нових ефективних методів співпраці між усіма учасниками освітнього процесу із залученням третіх сторін.

Список бібліографічних посилань

1. Тишківець М. Педагогіка партнерства як провідний принцип нової української школи. *Компетентісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи*: збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 05 березня 2020 р. Київ: Педагогічна думка, 2020. С. 166–168. URL: https://lib.iitta.gov.ua/721943/1/Tyshkovec_COMPETENCE_2020.pdf
2. Федірчик Т., Дідух В. Педагогіка партнерства як чинник формування ефективної взаємодії учасників освітнього процесу в умовах нової української школи. *Гірська школа українських Карпат*. 2019. № 21. С. 50–54.
3. Гуреева Л.В., Козьміна Н.А. Особистісно орієнтований підхід та технологія навчання у співпраці: *матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна освіта: методологія, теорія, практика»*. Київ НТУУ «КПІ», 2015. С. 18–21.

4. Авшенюк Н.М., Креденець Н.Я. Професійна освіта у вимірах соціального партнерства в Австрії і Німеччині: монографія / за заг. ред. Н. М. Авшенюк. Львів: Растр-7. 2019. 252 с.
5. Тарасенко С.І., Демченко М.Є. Партнерство університетів та бізнесу: форми та перспективи розвитку в умовах підвищення інноваційності економіки. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск №13. С. 302–308.
6. Вознюк О.В. Використання педагогіки партнерства у процесі викладання іноземних мов. Житомир, 2021. 41 с. URL: http://eprints.zu.edu.ua/32619/1/Вознюк_Випускова%20робота_01.04.2021.pdf
7. Тадеуш О.М. Освітнє партнерство у просторі вищої школи: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*, 2020. № 33 (1). С. 61–68. <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2020.33.7>
8. Merriam-Webster's Online Dictionary. Partnership. Retrieved from. URL.: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/partnership>
9. Benson A., Hubble J., Freaney K. The Benefits of Building University Corporate Partnerships. *University of Colorado Boulder*. URL: https://www.colorado.edu/academicfutures/sites/default/files/attached-files/benson_et_al.pdf
10. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
11. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. Київ: mon.gov.ua, 2020. 71 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>
12. Рекомендацій щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. Київ: mon.gov.ua, 2021. 58 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanavchannia-bookletsreads-2.pdf>
13. Garcia M., Michael Z., Harnisch T., Opalich D. Making partnerships work: principles, guidelines and advice for public university leaders. Washington: American Association of State Colleges and Universities. 2019. 36 p.
1. Tyshkovets, M. (2020). Pedagogy of partnership as a leading principle of the new Ukrainian school. *Competence-oriented learning: challenges and prospects: collection of abstracts of the II All-Ukrainian scientific-practical online conference "Competence-oriented learning: challenges and prospects"*, Kyiv, March 5, 2020. Kyiv: Pedagogical Thought. (P. 166–168). Retrieved from https://lib.iitta.gov.ua/721943/1/Tyshcovec_COMPETENCE_2020.pdf
2. Fedirchuk, T., Didukh, V. (2019). Pedagogy of partnership as a factor in the formation of effective interaction of participants in the educational process in the new Ukrainian school. *Mountain School of the Ukrainian Carpathians*, 21: 50–54.
3. Gureeva, L., Kozmina, N. (2015). Personality-oriented approach and technology of collaborative learning. *Modern education: methodology, theory, practice: materials of the III International scientific-practical conference*. Kyiv NTUU "KPI". (P. 18–21).
4. Avshenyuk, N., Krednets, N. (2019). Professional education in the dimensions of social partnership in Austria and Germany: monograph. In N. Avshenyuk (Ed.). Lviv: Raster-7. 252 p.
5. Tarasenko, S., Demchenko, M. (2017). Partnership of universities and business: forms and prospects of development in terms of increasing economic innovation. *Economy and society*, 13: 302–308.
6. Voznyuk, O. (2021). The use of partnership pedagogy in the process of teaching foreign languages. Zhytomyr. 41 p. Retrieved from http://eprints.zu.edu.ua/32619/1/Вознюк_Випускова%20робота_01.04.2021.pdf
7. Tadeusz, O. Educational partnership in the space of higher education: domestic and foreign experience. *Pedagogical education: Theory and practice. Psychology. Pedagogy*, 33 (1): 61–68. <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2020.33.7>
8. Merriam-Webster's Online Dictionary. Partnership. Retrieved from. URL.: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/partnership>
9. Benson A., Hubble J., Freaney K. The Benefits of Building University Corporate Partnerships. *University of Colorado Boulder*. Retrieved from https://www.colorado.edu/academicfutures/sites/default/files/attached-files/benson_et_al.pdf
10. On higher education: Law of Ukraine of July 1, 2014 № 1556-VII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
11. Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2021–2031 (2020). Kyiv: mon.gov.ua. 71 p. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>
12. Recommendations for the introduction of blended learning in institutions of professional higher and higher education (2021). Kyiv: mon.gov.ua. 58 p. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanavchannia-bookletsreads-2.pdf>
13. Garcia, M., Michael, Z., Harnisch, T., Opalich, D. (2019). Making partnerships work: principles, guidelines and advice for public university leaders. Washington: American Association of State Colleges and Universities. 36 p.

References

SITNIK Tetyana,

Doctor in Pedagogy, Head of Humanities Department,
Cherkasy Medical Academy

FEATURES OF THE USE OF PEDAGOGICAL COOPERATION AND PARTNERSHIP IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE

Summary. Introduction. Reforming higher education in Ukraine, European integration processes currently taking place in educational institutions, new approaches and requirements for the formation of highly professional competent specialists require the higher education system to switch to new forms and methods of cooperation between participants in the educational process that would develop the personal qualities of student youth, their initiative, competitiveness, cognitive activity, critical thinking, the ability to work in a team, be tolerant in the course of communication in a multicultural environment and would establish equal and partnership relations between the teacher and the applicant. The implementation of these tasks is subordinated to the pedagogy of

cooperation and partnership as a priority direction of modern science.

Pedagogy of cooperation and partnership transforms the subject-object relations that were characteristic of the traditional learning system into a new quality, that is, the subject-subject relationship between the teacher and the student.

Purpose. The article is aimed at clarifying the essence of the concepts of "pedagogical cooperation", "pedagogical partnership", "educational partnership", to reveal the features of the methodology for their use in classes in higher education institutions at the present stage of development.

Methods. The main methods of research are theoretical analysis of scientific literature and regulatory frame-

work, generalization and systematization of experience in the use of pedagogy of cooperation and partnership, questionnaire.

Results. The essence of the basic concepts such as "pedagogical cooperation" and "pedagogical partnership", which are components of a broader category in terms of content – "educational partnership", has been clarified. The basic principles of pedagogical cooperation and partnership between participants of the educational process are disclosed. The basic principles of pedagogical cooperation and partnership between participants of the educational process are disclosed. The introduction of pedagogy of cooperation and partnership at all levels of the educational process in student academic groups, at the level of administration of higher education institutions, state and local authorities, public and public institutions, business organizations is analyzed. A comparison of the methodology for the introduction of pedagogical partnership in foreign countries with the opportunities and prospects of domestic higher education was carried out. The first results of the ascertaining stage of the pedagogical experiment are presented, in particular, a survey of master's students majoring in 011 "Educational, pedagogical sciences" of the educational program "Higher School Pedagogy" in Cherkasy National University named after B. Khmelnytsky. The main directions of further research of the scientific problem are outlined.

Originality. The urgency of using the pedagogy of cooperation and partnership in domestic higher education institutions, due to European integration processes and reform of higher education in Ukraine, is substantiated. The concept of pedagogical partnership has been expanded through the involvement of third parties in the educational process. The results of the pedagogical experiment (the ascertaining stage) on the research topic are analyzed.

Conclusion. Theoretical analysis of the scientific literature on the problem of research, conducting a survey of master's students as the beginning of the indicative stage of the pedagogical experiment showed that the pedagogy of cooperation and partnership is relevant and promising, but is used in practical activities by teachers in traditional forms and requires further development, search for new effective methods of cooperation between all participants in the educational process with the involvement of third parties.

Keywords: higher education institution; pedagogical cooperation; pedagogical partnership; educational partnership; methods of pedagogical cooperation.

Одержано редакцією 06.05.2022
Прийнято до публікації 18.05.2022